

Вікторія Вертегел
Запорізький національний університет;
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного
ORCID ID: 0000-0002-5100-3784

РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ В ОНЛАЙН НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Мотивація студентів вищих навчальних закладів під час онлайн навчання є важливою теоретичною й практичною проблемою. Одним із аспектів її вирішення є пошук засобів, котрі могли б забезпечити ефективність цього процесу. Розглядається потенціал використання рольової гри як одного із засобів мотивації студентів під час навчання студентів іноземної мови.

Ключові слова: навчальний процес, мотивація, інтерактивні методи навчання, рольова гра, іноземна мова.

Сучасна освіта в Україні характеризується активним пошуком шляхів удосконалення та модернізації процесу онлайн викладання, можливостей зробити його максимально ефективним.

Знання іноземної мови є запорукою становлення успішного конкурентоспроможного фахівця нового покоління. Викладання іноземної мови у вищій школі має враховувати сучасні тенденції формування комунікативної компетенції студентів. Зокрема важливим видається створення сприятливих і комфортних умов для опанування та подальшого розвитку знань, навичок і вмінь студентів за всіма видами мовленнєвої діяльності. Сучасні умови навчання є переважно онлайн-умовами, тому важко переоцінити потенціал мотивації студентів саме в онлайн форматі навчального процесу.

Мотивація є бажанням діяти заради мети, однією з рушійних сил людської поведінки і важливим елементом у визначенні та досягненні цілей. За визначенням Дж. Брофі, мотивація є «теоретичною конструкцією, що пояснює виникнення, напрямок, інтенсивність, стійкість і якість поведінки, особливо поведінки, спрямованої на досягнення мети», тобто мотивація включає в себе

цілі, які дають поштовх до цілеспрямованих дій, що мають певний напрямок. Фізична або розумова активність є невід’ємною частиною мотивації, а отже і мотивація є процесом, а не кінцевим результатом [Brophy, 2010].

Існує два види мотивації: зовнішня та внутрішня. На формування зовнішньої мотивації може впливати оточення – викладачі, друзі, знайомі, або необхідність складати заліки та іспити. Внутрішня мотивація є тривалим і складним процесом, коли студенти самі усвідомлюють необхідність вивчення іноземної мови для досягнення своєї мети. Обидва типи мотивації вважаються вирішальними факторами успішності студентів у вивченні мови, але більшість науковців стверджують, що внутрішньо мотивовані студенти часто показують кращі результати у вивченні іноземної мови, ніж зовнішньо мотивовані, причому без залучення зовнішніх заохочень. Крім того, внутрішньо мотивовані студенти мають більше переваг, оскільки існують докази того, що внутрішня мотивація може сприяти навчанню та успішності студентів краще, ніж зовнішня мотивація [Hartnett, 2016].

Н. Олеро підкреслює, що на мотивацію студентів у вивченні іноземної мови впливають кілька факторів (вік, культура, особисті інтереси, очікування, соціальні або ефективні фактори, оточення тощо). Підтримувати мотивацію студентів в онлайн навчанні є непростим завданням. Ми можемо підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови за допомогою інтерактивних та особистісно орієнтованих педагогічних технологій. Поведінка та методика викладача, розробка навчального плану, неформальна взаємодія зі студентами, характер завдань і навіть атмосфера в аудиторії є факторами, які впливають на схильність, бажання або мотивацію студентів до вивчення іноземної мови [Ollero, 2014, p. 699].

Мотивація студентів на онлайн заняттях з англійської мови безумовно важливим фактором успіху, що вимагає багатогранного підходу, який охоплює різні педагогічні, технологічні та міжособистісні елементи. На відміну від

традиційного навчання в аудиторії, онлайн середовище створює унікальні виклики, але водночас пропонує інноваційні можливості для залучення та натхнення студентів. Викладачі можуть використовувати різні стратегії, щоб стимулювати та підтримувати мотивацію студентів, створювати сприятливе інтерактивне навчальне середовище, пропонуючи різноманітні інтерактивні завдання – вікторини, опитування, ігри, віртуальні екскурсії та спільні проекти.

Також досить важливим в онлайн навчанні є використання завдань, які всіляко сприяють студентській взаємодії. Студенти мають змогу спілкуватися один з одним, виконуючи завдання разом, в парах, або малих групах, працюючи над спільними проектами – така взаємодія особливо важлива під час онлайн навчання, коли відчувається брак соціалізації, студенти позбавлені неформального університетського спілкування поза межами занять, фактично не знають один одного.

Одним із видів робіт, що сприяють підвищенню мотивації студентів під час онлайн навчання є впровадження в навчальний процес інноваційних технологій, важливе місце серед яких належить рольовим іграм.

Рольова гра – це динамічний та ефективний педагогічний інструмент у вивченні іноземної мови, який пропонує студентам унікальну можливість практикувати та вдосконалювати свої комунікативні навички в реалістичних та цікавих контекстах. Вона перетворює пасивне навчання на активний досвід, долаючи розрив між теоретичними знаннями та практичним застосуванням.

Ігрова модель навчання дозволяє студентам не тільки відчувати себе у певній комунікативній ролі, а й виявити свої емоції, інтелектуальні здібності, творчу уяву.

Теми для рольових ігор в онлайн навчанні студентів іноземної мови можуть бути різноманітні – від побутових до тих, що пов'язані з майбутньою професійною та науковою діяльністю: «У готелі: бронювання номеру, спілкування з приводу проблемної ситуації», «Прийом у лікаря», «Влаштування

на роботу: співбесіда з працедавцем», «Наукова конференція», «Судовий розгляд» тощо.

Рольова гра, що імітує судовий розгляд, може бути ефективно використана не тільки для навчання студентів юридичних спеціальностей, адже розкриває можливості не тільки юридичної, а й соціальної взаємодії. У цьому випадку доцільним і виправданим є використання контрольованої сценарної рольової гри (pre-scripted role play), адже студенти повинні познайомитися із процедурою проведення судового розгляду, специфікою побудови судових повідомлень та юридичним дискурсом.

Технологія навчання в рольовій грі – інсценованому судовому процесі – як і в будь-якій іншій, передбачає чіткі етапи: підготовка до гри (визначення фабули, розподіл ролей, інструктаж учасників гри, підготовка ролей); проведення гри, що включає програвання ситуацій і ролей кожним учасником; рефлексія, аналіз учасниками проведеної гри. На підготовчому етапі передбачається засвоєння лексико-граматичного матеріалу в процесі виконання тренувальних вправ (вивчення юридичної термінології, кліше судового дискурсу), а також формування навичок усного мовлення під час виконання комунікативних вправ, які моделюють реальні комунікативні ситуації.

Також важливим моментом є розподіл ролей серед учасників гри. Розподіляючи ролі, слід враховувати не лише лінгвістичні здібності, але й індивідуально-психологічні особливості, темперамент і побажання кожного студента таким чином, щоб він почувався природно в своїй ролі, був зацікавлений у ній і мав можливість продемонструвати свої творчі здібності в повній мірі.

Одними з найбільш ефективних рольових ігор у нашій практиці викладання англійської мови студентам різних спеціальностей є використання в навчальному процесі інсценованих судових розглядів (mock trials) з елементами пародії «B.B. Wolf (a/k/a Big Bad Wolf) v. Curly Pig» за сценарною основою американського методиста Керол Вайт та «The Case of Mary's Missing Lunch» (Mary Peabody, Plaintiff vs Virgil Goodman, Defendant), розробленої Кетрін та Стівеном Тіллері.

Насиченість багатим лінгвістичним матеріалом, гумор цих рольових ігор завжди викликають цікавість студентів, формують позитивний настрій та сприяють високому рівню засвоєння програмного матеріалу. Рольова гра створює на занятті позитивну емоційну атмосферу, яка сприяє усуненню у тих, хто навчається, психологічного бар'єру, забезпечує умови для невимушеного спілкування іноземною мовою.

Таким чином, одним із засобів, що безумовно сприяє оптимізації навчального процесу вивчення іноземної мови залишається рольова гра, адже вона приводить в дію механізми мотивації та підвищує ефективність навчання іншомовного спілкування, допомагає подолати розрив між вивченням мови та її практичним застосуванням. Рольова гра є особливим типом діяльності, в якому мотив полягає в самому процесі, в сутності самої дії.

До безумовних переваг використання рольових ігор у процесі онлайн навчання студентів іноземної мови можна віднести максимальне наближення до реальних умов, самотійність учасників гри, їхню безпосередню взаємодію, прийняття рішень в умовах творчого змагання та розвиток навичок спонтанного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вертегел, В. Л. (2012). Рольова гра у навчанні магістрантів вищих навчальних закладів юридичного профілю «Професійної іноземної мови». *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету* (с. 29–34). Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
2. Тарасенко, М. І. (2018). Способи підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки», (75)*. Херсон: Херсонський державний університет. <https://core.ac.uk/download/pdf/199587079.pdf>.
3. Brophy, J. (2010). *Motivating students to learn* (3rd ed.). New York, NY: Routledge.
4. Hartnett, M. (2016). The importance of motivation in online learning. In M. Hartnett. *Motivation in online education*.
5. Ollero, N. (2014). The Influence of Motivation in the Foreign Language Learning Process. *FÒRUM DE RECERCA*, (19), (p. 695-707).